

Forum
van
keizer
Augustus
Toen en Nu



De Romeinen



Geschiedenis van de Romeinen



Deel 1 Deel 2 Deel 3

Zie eerst **deel 1** van de presentatie "De Romeinen"

- Het begin van de Romeinen 753 v. Chr.
- Het Koninkrijk 753 - 509 v. Chr.
- De Republiek 509 - 27 v. Chr.

Zie daarna **deel 2** van de presentatie "De Romeinen"

- Het leven van de Romeinen
- Het Keizerrijk (1) 27 v. Chr. - 284 na Chr. (Principaat)

Dit laatste **deel 3** omvat

- Het Keizerrijk (2) 284 - 395 (Dominaat)
- Het West- en Oost-Romeinse Rijk (395 - 476)
 - Italië ná 476

Periode van wederopbouw (284 - 363)

De laatste twee keizers in het Principaat regeren slechts 2 jaar

De periode van het **Principaat** (27 v. Chr. - 284 na Chr.) eindigt hier

Er breekt nu een periode van 100 jaar aan van wederopbouw

Hierin begint echter ook het proces van het uiteenvallen van het Rijk (395)

100 jaar later zal het Romeinse Keizerrijk zijn einde vinden (476)

De periode van wederopbouw vindt plaats in het **Dominaat**

Het Dominaat (284 - 395)

Deze fase in het Keizerrijk is een periode met een despotisch karakter

In de keizercultus laat de dominerende keizer zich "meester en god" noemen

De eerste die dit publiekelijk doet is keizer Diocletianus

Enkele eerdere keizers deden ook al stappen in deze richting (bijvoorbeeld Caligula)

Het feitelijke dominaat loopt snel af, maar de keizer blijft wel vereerd worden als een god

Maar dan meer als een (goed) meester van zijn onderdanen

In plaats van eerste onder zijns gelijken (princeps)

Als het christendom staatsgodsdienst wordt (380) verliest de keizer zijn goddelijk aura

Romeinse religie

Verering vele goden

Keizerverering

Vergoddelijking van de keizers

Christendom

De God van de Bijbel (Jahweh) zegt:
"Vereer naast Mij geen andere goden"

Keizer Diocletianus (284 - 305) met medekeizers 1e Tetrarchie (vierkeizerregering)

Benoemt generaal **Maximianus (286 - 305)** tot medekeizer

Diocletianus regeert in Oost, Maximianus in West

Andere hoofdsteden, waardoor macht Senaat sterk vermindert

293 Benoeming opvolgers Galerius en Constantius I met regeermacht

Tetrarchie (regeringsvorm vier heersers)

Kiem scheiding West- en Oost-Romeinse Rijk

Hervormingen (economisch en militair)

Vooral door Diocletianus in Oost

Grote invloed op latere Byzantijnse Rijk

Dit rijk zal tot 1453 stand houden

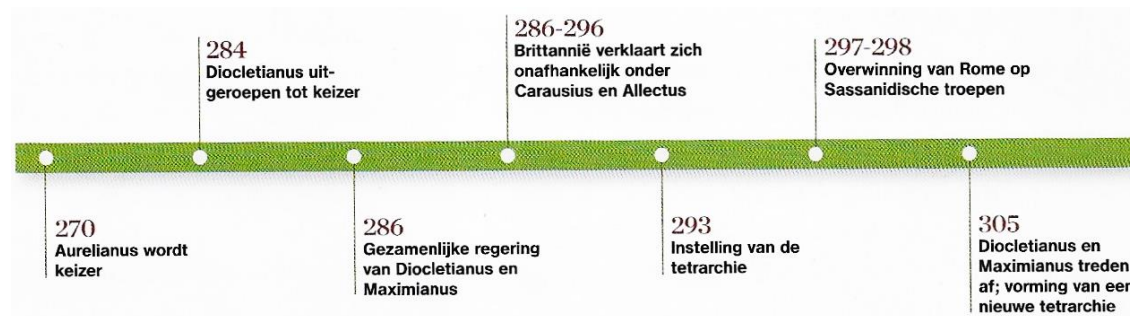
303 Edict veroorzaakt christenvervolgingen

305 Diocletianus en Maximianus treden af

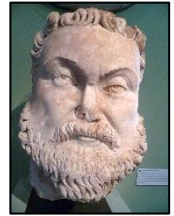
Galerius en Constantius volgen hen op

Dezen benoemen ieder een medekeizer

Betekent doorbreking grillige benoemingen



Diocletianus



Maximianus



Galerius



Constantius I

1 ^e Tetrarchie 284 - 305	
Oost	West
Diocletianus 284 - 305 Nicomedia (Asia)	Maximianus 286 - 305 Milaan
293 - 305 Alle vier zijn keizer	
Galerius 305 - 311 Thessaloniki	Constantius I 305 - 306 Trier



Beeld van de tetrarchen in Venetië
Geeft hun onderlinge verbondenheid weer

Keizer Galerius (305 - 311) en medekeizers (tot 324) 2^e en 3^e Tetrarchie (vierkeizerregering)

Galerius in Oost benoemt medekeizer Maximinus II
Constantius I in West benoemt medekeizer Severus II
Severus is vriend en strijdmakker van Galerius
Constantius sterft in 306 op veldtocht in Britannia

- Zijn leger roept zoon Constantijn I (de Grote) uit tot keizer
- Galerius benoemt echter Severus II als opvolger van Constantius
- Bovendien claimt Maxentius (zoon van Maximianus) het keizerschap

307 Severus II sterft - 311 Galerius sterft

Licinius volgt hen beiden op

312 Constantijn verslaat Maxentius

Visioen kruis "In dit teken zul je overwinnen"
Beroemde Slag bij de Milvische Brug

313 Edict van Milaan (godsdienstvrijheid)

313 Licinius verslaat Maximinus II

314 Constantijn organiseert Concilie van Arles
(kerkvergadering over afvallige christenen)

Veldslagen Licinius en Constantijn

324 Nederlaag Licinius

Constantijn de Grote alleenheerser

Constantijn gebruikt in zijn oorlogen
tegen Licinius het *labarum*, de militaire
standaard met het Chi-Rho teken erop
(*Christus Rex, Christus is koning*)



Licinius
(wordt in 313 zwager
van Constantijn)

2 ^e Tetrarchie 305 - 306	
Oost	West
Galerius 305 - 311 Thessaloniki	Constantius I 305 - 306 Trier
Maximinus II 306 - 313	Severus II 306 - 307

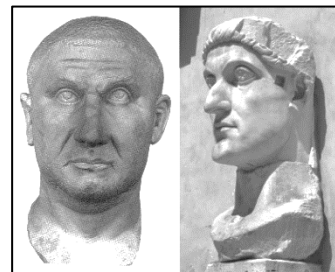


312 Slag bij de
Milvische Brug



Maxentius

3 ^e Tetrarchie 306 - 313		
Oost	West	
Galerius 305 - 311 Thessaloniki	Severus II 306 - 307	306 Tegenkeizers: - Constantijn I (zoon van Constantius I) - Maxentius (zoon van Maximianus)
Maximinus II 306 - 313	Licinius 307 - 324	307 met Constantijn I 311 met Maximinus II
311-313 elk een eigen gebied		312 Slag bij Milvische Brug Constantijn verslaat Maxentius
Licinius 311 - 324	Constantijn I (Constantijn de Grote) 306 - 324	314 / 317 / 321 / 324 Veldslagen tussen Licinius en Constantijn
Constantijn I (Constantijn de Grote) 324 - 337	Alleenheerser	

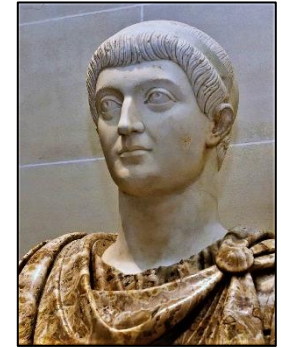


Licinius en Constantijn de Grote

Keizer Constantijn (I) de Grote (324 - 337) en zijn zonen C

Constantijn wordt in 324 alleenheerser
Heft de Pretoriaanse Garde op
325 Viering 20 jaar keizerschap Constantijn
Concilie van Nicea (met 300 bisschoppen)

325 Geloofsbelijdenis van Nicea
Christus is volledig goddelijk
Kan daarom de wereld redden



Huidig Bedevaartsoord
"De Heilige Trap"



314 Concilie van Arles onder paus Sylvester I
(kerkvergadering over afvallige christenen)



Constantijns moeder Helena is christin
Neemt relikwieën vanuit Jeruzalem mee
Waaronder Heilig Kruis en Heilige Trap

330 Byzantium wordt hoofdstad
(wordt Constantinopel, het huidig Istanboel)
Uitbreiding stad en talloze bouwwerken

Constantijn verslaat de Goten (332) en Sarmaten (334)
Stabiliseert Rijn- en Donaugrenzen
Voert vele legerhervormingen door
Heeft goede relatie met Perzië

Constantijn is eerste christelijke keizer
10 à 20% van de Romeinen is christen
Christelijk karakter samenleving groeit
Doop Constantijn vlak voor zijn dood (337)

325
Boog van
Constantijn
bij het Forum
Romanum
in Rome
(ter ere van de
overwinning
op Maxentius)



Bouwwerken van Constantijn:

- Boog van Constantijn
- Voltooiing basiliek van Maxentius
(Basiliek van Constantijn, Forum Romanum)
- De eerste Sint-Pieterkerk
- De Sint Jan van Lateranen
- De Sint-Paulus buiten de Muren
- Heilig Grafkerk in Jeruzalem
- Geboortekerk in Bethlehem
- Bouwwerken in Byzantium

De zonen van Keizer Constantijn (I) de Grote

Vader Constantijn maakte Constantinopel tot hoofdstad
Zijn zonen regeren ieder in het overeengekomen deel van het Rijk
Familieleden die de troon kunnen claimen worden vermoord
De driedeling leidt tot veel strijd tussen de broers

Constantijn II (337- 340)

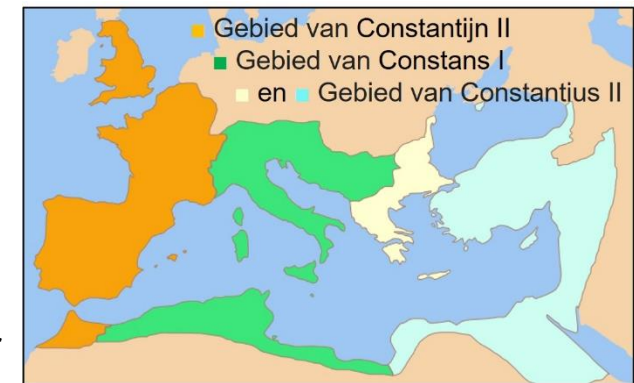
Krijgt Britannia, Germania, Gallia, Hispania en deel Mauretania
Maakt ruzie met Constans en wordt in veldslag met hem gedood

Constans I (337 - 350)

Krijgt Italia, Africa, Illyricum, Macedonia en Achaea
337 Klinkende overwinning in de strijd met de Sarmaten
340 Verslaat broer Constantijn; is nu alleen heerser in West
Als keizer minder competent; eerst gematigd, later meer als tiran
Constans is tegenstander van Arius, broer Constantius is aanhanger
Leidt tot conflicten, maar net niet tot oorlog, wel verwijdering
Vanwege latere wreedheid en wanbeleid wordt Constans op zij gezet
Zijn leger benoemt **Magnentius** tot keizer; Constans moet vluchten en wordt in 350 vermoord

Constantius II (337 - 361)

Krijgt het Oosten en krijgt in 339 van Constans ook Macedonië en Achaea erbij
Na de overwinning op Magnentius in West *) in 353 is hij alleenheerser in het Rijk
Voert veldslagen tegen de Perzen, Alemanni, Quaden en Sarmaten
355 Benoeming neef Julianus (broer van Gallus) tot opvolger; gaat naar Gallia
Julianus heeft erg veel succes; zijn leger benoemt hem tot keizer
Er volgt geen burgeroorlog, want Constantius sterft een natuurlijke dood in 361



*) Neef Gallus is dan in Oost
Is onbekwaam en opstandig
Wordt in 354 geëxecuteerd

Keizer Julianus (II) de Afvallige (361 - 363)

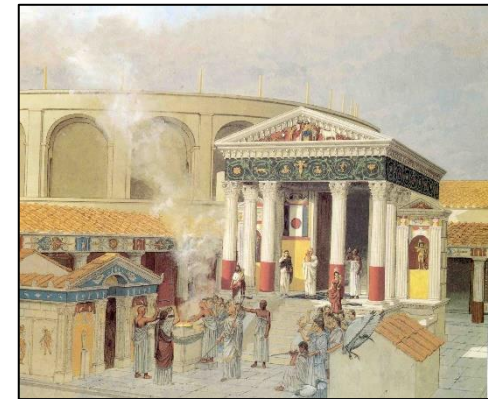
Is na de dood van Constantius alleenheerser in het Rijk
Hij is een boekenwurm, geen militair, maar heeft wel succes
Is christelijk opgevoed, maar valt terug in het heidendom
Schaft christendom als staatsreligie af, promoot oude cultus goden
Vermindert hofhouding met duizenden; soberheid wordt regel
Tempels worden opgeknapt, offercultus in ere hersteld
Geen vervolgingen van christenen, maar uitsluiting in diverse beroepen
Julianus is uiterlijk onaantrekkelijk, maar heeft vele kwaliteiten
Is besluiteloos (afhankelijk wil goden), maar ook religieus fanatiek
Verslaat in 363 het Perzische leger van Shapur II
Het leger maakt moeilijke omstandigheden mee
Een ruiterspeer maakt een eind aan het leven van Julianus

Keizer Jovianus (363 - 364)

Het leger benoemt generaal Jovianus tot keizer
De terugtocht van het leger uit Perzië verloopt moeizaam
Rome moet uiteindelijk een smadelijke vrede sluiten
Einde hegemonie Rome in het Midden-Oosten
De Perzen annexeren Armenië; afbrokkeling Romeinse Rijk
Jovianus herstelt het christendom als de staatsgodsdienst
Hij laat wel ieder vrij zijn eigen geloof te kiezen (ook de heidenen)
Jovianus sterft door een onbekende oorzaak
Hij regeert slechts acht maanden



Constantijn (I) de Grote
Constantijn II
Constans I
Constantius II
Magnentius
Julianus (II) de Afvallige
Jovianus



Onder de keizers Gratianus en Theodosius I, minder dan dertig jaar later, zullen heidense ceremoniën worden verboden en zal het heidendom in de vergetelheid raken

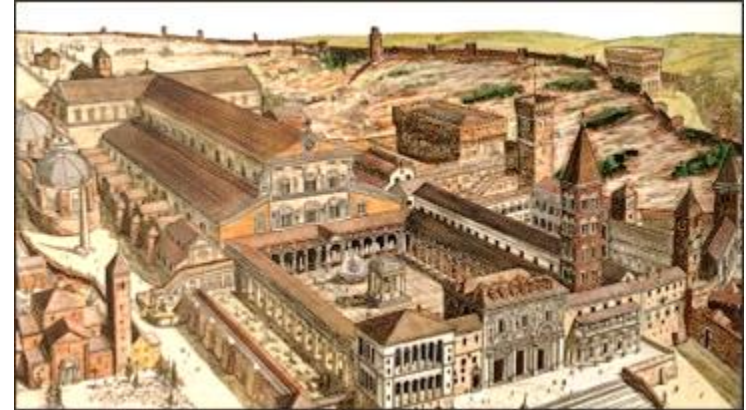
Volgende sheets:
Bouwprojecten tijdens het Keizerrijk (2) omstreeks 300

Bouwprojecten tijdens het Keizerrijk (2)

Omstreeks 300 na Chr.

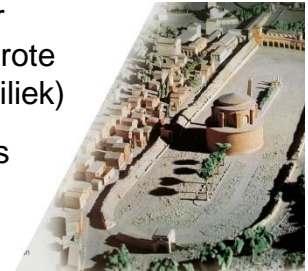
(zie ook volgende twee sheets)

- 270 Aureliaanse Muur
- 308 Basiliek van Maxentius/Constantijn
- 312 Boog van Constantijn
- 320 Eerste Sint-Pietersbasiliek
- 324 Kathedraal Sint-Jan van Lateranen
- 324 Kathedraal Sint-Paulus buiten de Muren
- 326 Heilig Grafkerk in Jeruzalem
- 326 Geboortekerk in Bethlehem
- 326 Bedevaartsoord De Heilige Trap



Eerste Sint-Pieter
van Constantijn de Grote
(Oude Sint-Pietersbasiliek)

Op de plaats van het vroegere Circus
van Nero (wagenrenbaan in 60)
waar de apostel Petrus is gekruisigd
en begraven



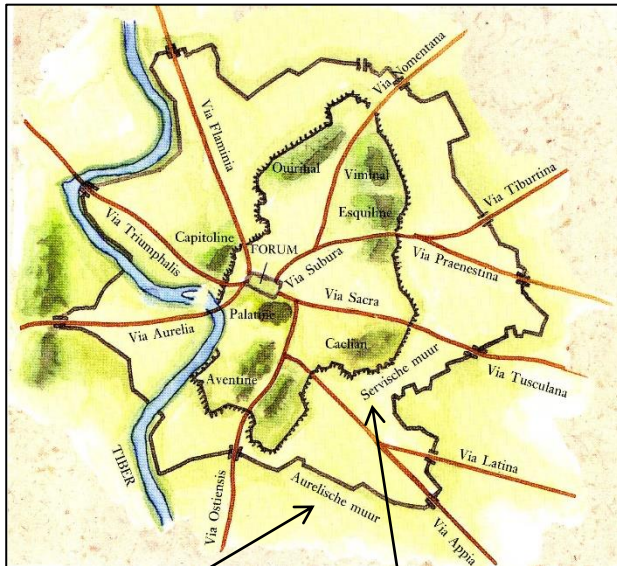
De Heilige Trap (trap van Pilatus)
tegenover de
Sint-Jan van Lateranen



De nieuwe Sint-Pietersbasiliek,
gebouwd tussen 1506 en 1626

Aureliaanse Muur

De stad Rome is inmiddels sterk gegroeid tot ver buiten de Servische Muur
 Rome moet zich beschermen tegen mogelijke invallen van Germaanse stammen
 Keizer **Aurelianus** geeft in 270 opdracht een nieuwe stadsmuur te bouwen
 De muur omringt nagenoeg de toenmalige stad en biedt bescherming tot 1870



Aureliaanse Muur
 Bouw 270 - 280
 6 m hoog
 3,5 m breed
 19 km lang
 383 wachttorens
 18 stadspoorten

Servische Muur
 Bouw 565 v. Chr.
 Herbouw 378 v. Chr.
 10 m hoog
 4 m breed
 11 km lang
 14 stadspoorten



Muur bij de
 Porta Sebastiano
 (Porta Appia)



Muur bij Porta Maggiore met invoeging
 poort en dubbel aquaduct uit 52

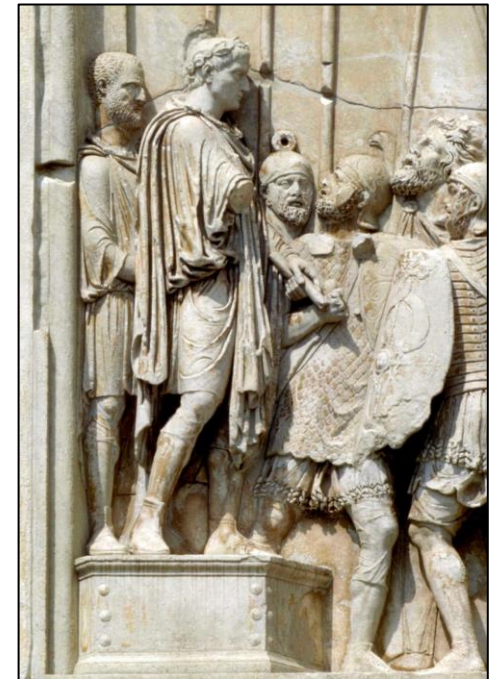


Bres bij Porta Pia in 1870
 In strijd Italiaans leger tegen Kerkelijke Staat

Boog van Constantijn



Aan keizer Caesar Flavius Constantijn, de grootste vrome en gelukkige Augustus hebben Senaat en Volk van Rome, omdat hij door goddelijke inspiratie en zijn grote geest met zijn leger in een rechtvaardige strijd de staat zowel van een tiran als van al zijn aanhangers in één keer heeft bevrijd, deze boog versiert met triomfen gewijd.



Keizer Constantijn spreekt zijn soldaten toe

Keizer Valentinianus I (364 - 375) in West

Na Jovianus verkiest het leger generaal Valentinianus I tot keizer
Hij benoemt direct zijn broer Valens tot medekeizer (in Oost)
Valentinianus is eerlijk en menslievend
Geeft geen geld aan luxe, maar aan landverdediging
Is zelf christen, geeft wel iedereen geloofsvrijheid
Is veel bezig met versterken Romeinse verdedigingswerken
Moet in diverse regio's opstanden neerslaan
Sterft door hersenbloeding tijdens een driftbui
Valentinianus is de laatste grote West-Romeinse keizer

Medekeizer broer Valens (364 - 378) in Oost

Valens doorloopt geen militaire carrière
Opstand van tegenkeizer **Procopius (365-366)**
In 375 regeren Gratianus en Valentinianus II in West
Invallen van Goten, Perzen en andere volken
Positie Oostgrens wordt steeds zwakker
Restauratie en verlenging aquaduct Constantinopel
De Hunnen veroorzaken volksverhuizing in Europa
Vluchtende Goten mogen zich in Thracië vestigen
Opstand Goten vanwege vreselijke uitbuiting daar
Valens gaat overmoedig de strijd aan in Thracië
Wacht niet op versterking leger van Gratianus
In 378 smadelijke nederlaag in Slag bij Adrianopel
Valens sneuvelt in de slag, twee derde leger komt om

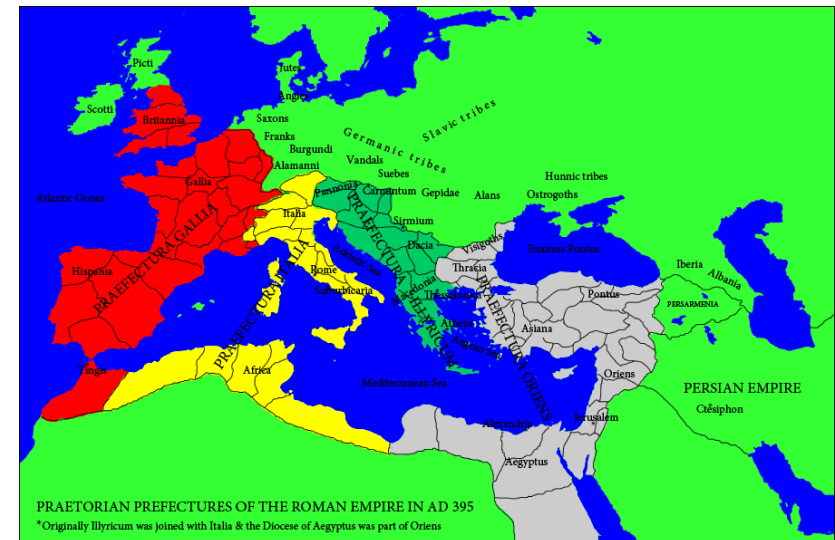
Dynastie van Valentinianus



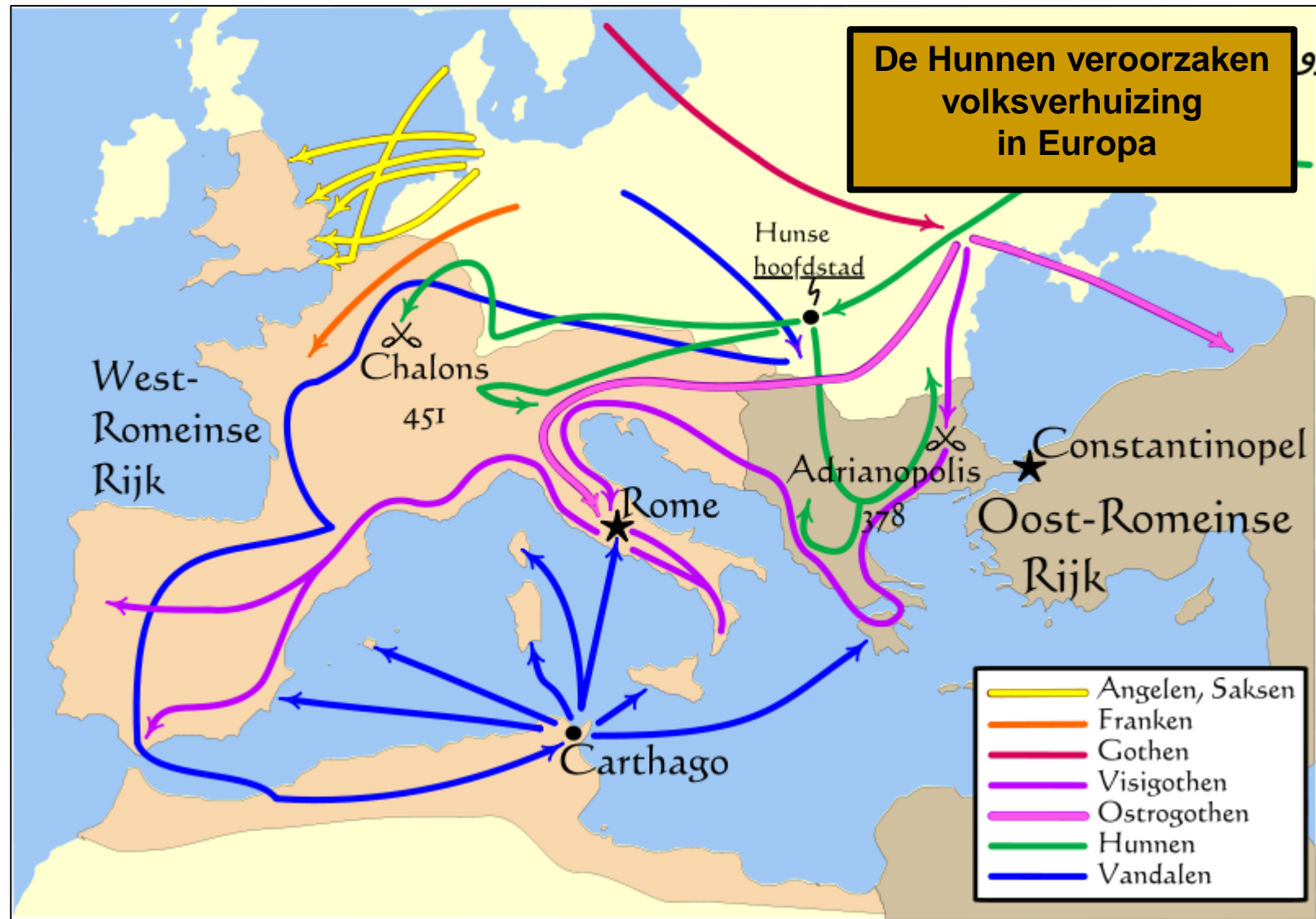
Valantinianus I



Valens



Gebied Oost omvat Griekenland, Egypte,
Syria en Anatolië tot aan de Perzische grens



Keizer Gratianus (367 - 383) in West

Gratianus is tot 375 medekeizer van zijn vader Valentinianus I
 Van 375 tot 383 medekeizer van zijn broer Valentinianus II
 Geniet weinig respect bij het leger, dat zijn bevelen soms negeert
 Heeft probleem als keizer Valens in 378 in Oost sneuvelt
 Hij roept de jonge *Theodosius* te hulp tegen de Goten in Thracië
 Die is zo succesvol dat Gratianus hem tot keizer in Oost benoemt



Gratianus

Valentinianus I
 Valens
 Procopius
 Gratianus
 Maximus
 Valentinianus II

Keizer Gratianus is christen, vaardigt wetten uit tegen veelgodendom
 Hij weigert nog langer de titel Pontifex Maximus (opperpriester) te voeren
 Vanaf nu wordt deze titel alleen gevoerd door de pausen
 380 Christendom wordt staatsreligie in het Rijk
 Tegenkeizer Maximus uit Britannia neemt Gallia en Spanje in bezit
 Bij Parijs wordt Gratianus door het leger verraden en moet hij vluchten
 Tijdens de vlucht wordt hij gevangengenomen en vermoord

Na Julianus en Jovanus 363 / 364		
West	Oost	Tegenkeizer
Valentinianus I 364 - 375	Valens 364 - 378	Procopius 365 - 366
Gratianus 367 - 383	Theodosius I 379 - 395	Tegenkeizer Maximus 383 - 388 Trier
Valentinianus II 375 - 392	Eugenius 392 - 394	Tegenkeizer
West-Romeinse Rijk	Oost-Romeinse Rijk	
Honorius 395 - 423 Regent Stilicho	Arcadius 395 - 408 Regent Rufinus	



Magnus Maximus

Keizer Maximus (383 - 388) in West

Regeert vijf jaar vanuit Trier over Britannia, Gallia en Spanje
 Valt Italië binnen, maar via bisschop Ambrosius komt er een compromis
 Het ongemakkelijke compromis loopt uit op een veldslag in Slovenië
 Uiteindelijk wordt Maximus in 388 verslagen en gedood

Keizer Valentinianus II (375 - 392) in West

Valentinianus II heeft weinig macht; de echte macht ligt bij Theodosius I
 Extra ondermijning door acties van tegenkeizer Maximus
 Valentinianus pleegt in 392 waarschijnlijk zelfmoord



Valentinianus II

Keizer Theodosius (I) de Grote (379 - 395)



Is door Gratianus benoemd na succesvol optreden tegen de Goten
Weet prima de nationale eenheid in het Rijk tot stand te brengen
De Goten ontwikkelen zich tot waardevolle inwoners
Theodosius zet zich in voor armen en is vergevingsgezind
Vaardigt wetten uit voor rechtvaardiger en minder wreed leven

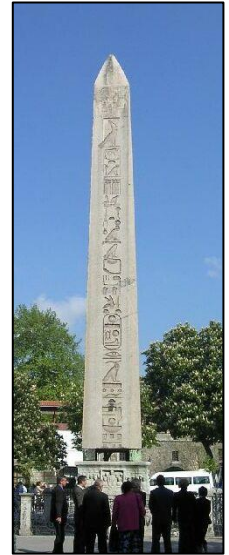
In 383 strijdt Theodosius tegen Maximus, gedoogd keizer in Trier
Deze heeft Gratianus verslagen en vermoord; Theodosius overwint hem

380 Christendom wordt staatsreligie in het Rijk
Roept in 381 het Concilie van Constantinopel bijeen
Dit Concilie bevestigt de geloofsbelijdenis van Nicea
Theodosius onderschrijft van harte deze geloofsbelijdenis
In 391 roept hij het christendom uit tot de officiële staatsreligie
Dringt het oude godendom sterk terug en laat tempels sluiten
Of hij laat tempels veranderen in kerken (bijvoorbeeld het Pantheon)
Vaardigt wetten uit tegen kettters binnen het christendom

392 Valentianus II sterft, generaal Arbogast benoemt Eugenius tot keizer in West
Theodosius vindt dit verdacht; hij strijdt met hen en beiden vinden de dood

Grootste zwakheid Theodosius is zijn onberekenbare woede
Voorbeeld: Laat na rellen 7.000 inwoners van Thessaloniki afslachten
Bisschop Ambrosius dwingt hem tot boetedoening (gezag kerk boven keizer)

395 Theodosius wordt ernstig ziek - Knapt weer op - Maar sterft onverwachts
Zijn zonen volgen hem op in het West- en Oost-Romeinse Rijk



Obelisk van Thoetmosis III
uit Karnak in Egypte
Op de sokkel de beeltenis
van Theodosius I
In de hippodroom van
het huidige Istanboel

Theodosius doet veel
aan verfraaiing van
Constantinopel
Obelisk in Hippodroom
Herinrichting Forum
Zuil en Triomfboog

Opvolging Theodosius (I) de Grote in 395

Na de dood van Theodosius de Grote wordt het Rijk na enkele burgeroorlogen definitief in tweeën gesplitst

Het *West-Romeinse Rijk* wordt bestuurd door zijn jongere zoon **Honorius**

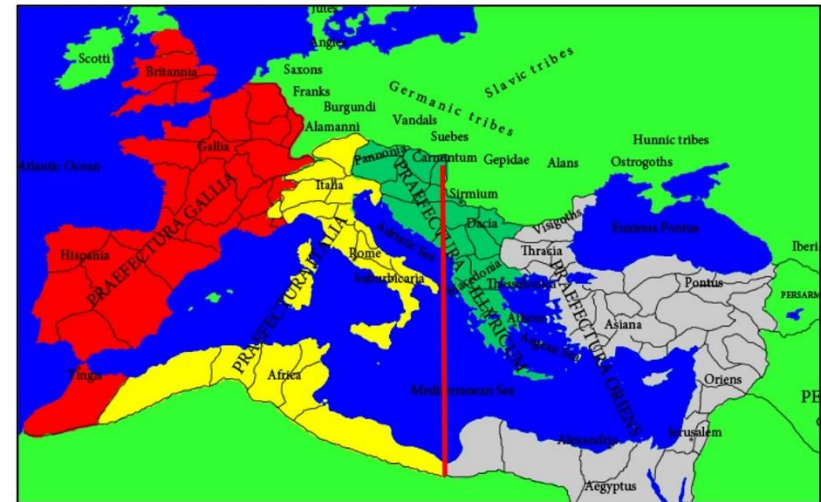
Het *Oost-Romeinse Rijk* wordt bestuurd door zijn oudste zoon **Arcadius**

West- en Oost-Romeinse Rijk

We volgen **Honorius** en zijn opvolgers tot de val van het Romeinse Rijk in 476

We volgen **Arcadius** en zijn opvolgers tot hetzelfde jaar 476

Met deze uitgangspunten hebben het West- en Oost-Romeinse Rijk zo'n 80 jaar als zodanig bestaan.



West-Romeinse Rijk **Oost-Romeinse Rijk**
Gallia - Illyricum - Italia - Africa Illyricum - Oriens

Uitgangspunten beschrijving geschiedenis Romeinen:

Het begin van het West- en Oost-Romeinse Rijk is het jaar 395

Bij de dood van keizer Theodosius de Grote in 395 wordt de scheiding van het Romeinse Rijk in West en Oost definitief gemaakt door het Rijk te verdelen onder zijn beide zonen

Het begin van het Byzantijnse Rijk is het jaar 476

In dit jaar wordt de laatste keizer in het West-Romeinse Rijk afgezet. Hiermee komt er een einde aan beide Romeinse Rijken; opvolger in West is het Koninkrijk van Odoaker, in Oost is dat het Byzantijnse Rijk

West-Romeinse Rijk 395 - 476

Hoofdstad Milaan

Keizer Honorius (395 - 423)

Honorius is pas twaalf jaar als hij keizer wordt

Zijn regent is de kundige generaal Stilicho, hoogste legercommandant
Rome heeft het moeilijk door opdringende Germaanse volken

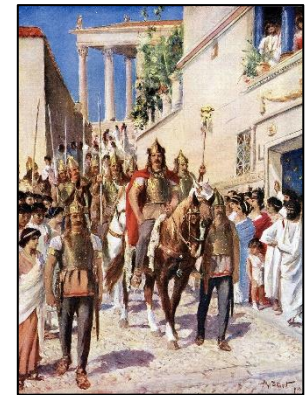
Oorzaak: Oprukkende Hunnen uit het Oosten (Grote Volksverhuizing)

402 Visigoten vallen Italië binnen (Gotische Oorlog)

406 Vandalen en Alanen steken de Rijn over; invallen in het Rijk

410 Koning Alarik van de Visigoten plundert Rome

Visigoten trekken naar Zuid-Gallië en Spanje (Visigotische Rijk 418 - 721)



410 Alarik en zijn Visigoten plunderen Rome vrij beheerst

Periode van religieuze conflicten rond het beginnend christendom

413 - 426 Kerkvader Augustinus schrijft de *Civitate Dei*

(verdediging christelijk geloof met bijbehorende levensbeschouwing)

Tegenkeizers in Gallia en Britannia veroorzaken rebellie

410 Rome trekt legioenen terug uit Britannia en Gallia

Saksen, Juten en Angelen vestigen zich in Britse provincies

Honorius is als keizer onbekwaam, zwak en dwaas

Onderneemt zelf nagenoeg niets tegen bedreigingen van het Rijk

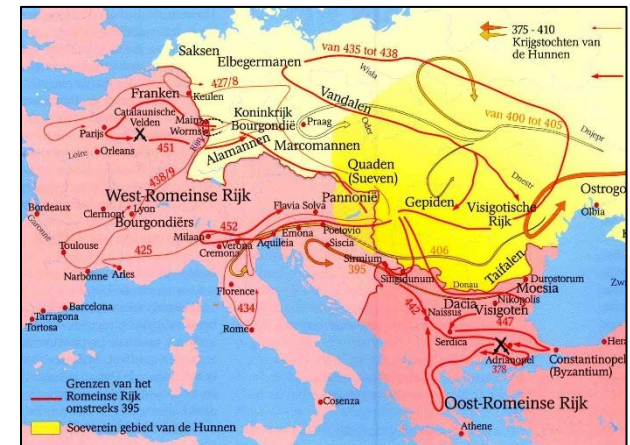
Halfzus Galla Placidia trouwt met militair en politicus Constantius

Deze zwager **Constantius III** wordt in 421 medekeizer

Hij sterft echter na 7 maanden keizerschap

Honorius is ondanks zwakheid keizer tot aan zijn natuurlijke dood in 423

Hij laat geen kinderen na



De Grote Volksverhuizing

Keizer Valentinianus III (423 - 455)

Valentinianus is zoon van Galla Placidia en Constantius III

Er is een tegenkeizer, **Johannes (423 - 425)**, maar die verliest de strijd

Valentinianus is 6 jaar bij zijn kroning; moeder Galla Placidia is regentes (tot 437)

De jonge keizer is een verwend jochie en heeft weinig zin in het keizerschap

Hij zorgt ervoor dat de paus veel meer wereldlijke macht krijgt

In zijn regeerperiode gaat het West-Romeinse Rijk sterk achteruit

Veel gebieden worden door invallende volken veroverd: Africa (Vandalen),

Spanje (Sueven), Gallië (Franken, Alanen, Visigoten, Bourgondiërs)

Onder beheer van Valentinianus blijven alleen Italia en Dalmatia

Enig lichtpunt: Generaal Aëtius weet voor het eerst de Hunnen te weerstaan

451 Slag op de Catalaunische Velden met vele verliezen aan beide kanten

Als Attila de Hun in 453 sterft, komt er een einde aan de Hunnen-plaag

Op initiatief van consul Maximus laat Valentinianus Aëtius vermoorden

Valentinianus zelf wordt in 455 op last van **Maximus** vermoord

Deze roept zich uit tot keizer, maar wordt nog in hetzelfde jaar vermoord



451 Slag bij Châlons in Frankrijk
(Slag op de Catalaunische Velden)
Romeinse Rijk tegen Hunnenrijk
Rome en bondgenoten onder Aëtius
Hunnen en bondgenoten onder Attila
Wederzijds zware verliezen
Attila blijkt niet onoverwinnelijk



Keizerin Galla Placidia
(rechts) met haar kinderen

Koning Geiserik van de Vandalen valt nu Rome aan
Paus Leo I verzoekt hem de inwoners te sparen
Rome wordt wel helemaal leeggeroofd

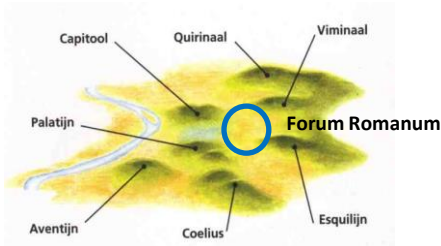
455 Plundering Rome



Galla Placidia (390 - 450), zus van Honorius, is een voorbeeld van wilskrachtige keizerlijke vrouwen die bij gebrek aan effectief mannelijk leiderschap grote invloed uitoefenen in het Rijk
Pulcheria (399 - 453), zus van Theodosius II, is een voorbeeld uit het Oost-Romeinse Rijk

Keizer Romulus Augustulus (475 - 476)

Na de dood van Valentinianus III volgen er acht keizers die slechts enkele jaren regeren
Daarna wordt Romulus Augustulus keizer, hij is 10 jaar en zijn vader is dan ook regent
Als laatste keizer regeert ook Romulus nog geen jaar
De Germanen onder Odoaker zetten Romulus in 476 af en verbannen hem uit Rome
Odoaker wordt koning in Rome (het Rijk van Odoaker).



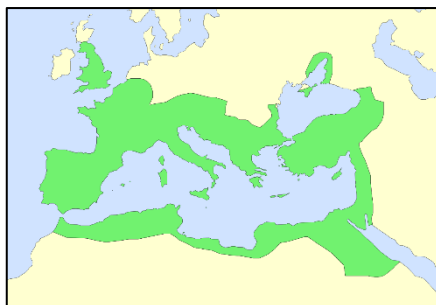
Hiermee komt er in 476 een einde aan het Romeinse Rijk

In het Westen opgevolgd door het Rijk van Odoaker
In het Oosten, zo zullen we hierna zien, door het Byzantijnse Rijk

Het Romeinse Rijk begint en eindigt met een **Romulus**
Het Romeinse Keizerrijk begint en eindigt met een **Augustus**

Het Romeinse Rijk

753 v. Chr. - 476 na Chr.



753 v. Chr. Romulus
Eerste koning van Rome
476 na Chr. Romulus Augustulus
Laatste keizer van Rome

27 v. Chr. Augustus
Eerste keizer van Rome
476 na Chr. Romulus Augustulus
Laatste keizer van Rome

Volgende sheets:

Het Oost-Romeinse Rijk 395 - 476

Oost-Romeinse Rijk 395 - 476

Hoofdstad Constantinopel

Na de dood van Theodosius de Grote wordt het Rijk na enkele burgeroorlogen definitief in tweeën gesplitst

Het *West-Romeinse Rijk* wordt bestuurd door zijn jongere zoon **Honorius**

Het *Oost-Romeinse Rijk* wordt bestuurd door zijn oudste zoon **Arcadius**

West- en Oost-Romeinse Rijk

We volgen nu **Arcadius** en zijn opvolgers tot 476

Keizer Arcadius (395 - 408)

Arcadius is 18 jaar als hij keizer wordt

Zijn regent is de Gallische Rufinus, Praetoriaanse Prefect in het Oosten

Deze wordt echter eind 395 door zijn leger vermoord; de nieuwe regent is Eutropius

Eutropius regelt het huwelijk van Arcadius met de Frankische Aelia Eudoxia

Eudoxia neemt het heft in handen na de moord op Eutropius in 399

Zij is een schoonheid en neemt het met de moraal niet erg nauw

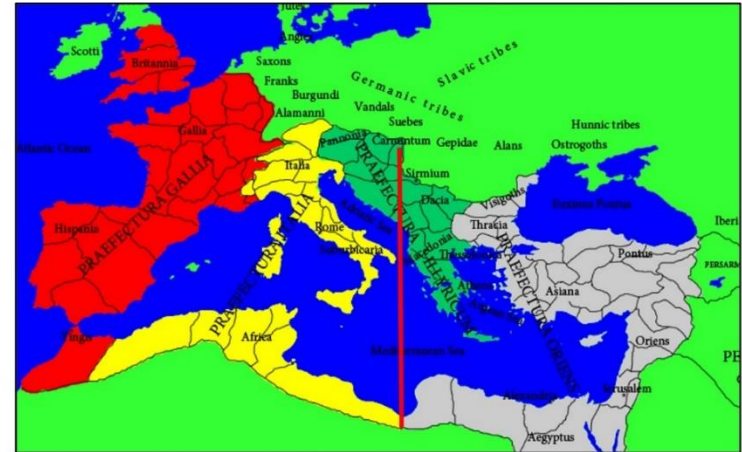
Dit levert een conflict op met Johannes Chrysostomus, de bisschop van Constantinopel

Deze wordt tweemaal door haar verbannen en sterft uiteindelijk van ellende

Als Eudoxia in 404 sterft, draagt Arcadius de regeringszaken over aan zijn prefect Anthemius

Deze dient hem trouw en is een goed bestuurder; hij is ook regent voor de 7-jarige opvolgende keizer

Arcadius sterft in 408 op 31-jarige leeftijd



West-Romeinse Rijk **Oost-Romeinse Rijk**
Gallia - Illyricum - Italia - Africa Illiricum - Oriens

Keizer Theodosius II (408 - 450)

Theodosius, zoon van Arcadius, is 7 jaar als hij keizer wordt

Zijn regent tot 414 is de prefect Anthemius, die ook onder Arcadius al heeft gediend

Anthemius sluit een vredesverdrag met de Perzen en herstelt de harmonie tussen West- en Oost-Rome

409 Invasie Hunnen afgeslagen en Donauvloot versterkt

Graanleveranties Egypte komen op orde en nieuwe muur Rome komt gereed (Muur van Theodosius)

414 Anthemius wordt afgezet; Pulcheria, de oudere zus van Theodosius, wordt keizerin en voogd

Pulcheria heeft 36 jaar lang sterke invloed binnen het Rijk; doet het goed in het politieke machtsspel

De invloed van Pulcheria is het grootst op religieus gebied; Concilie van Efeze in 431 (tegen Nestorius)

Concilie bevestigt eerdere uitspraak dat Christus in één Persoon volkomen God en volkomen mens is

Theodosius II is geen krachtig keizer; hij vermijdt gevechten zoveel mogelijk

Aanvallen van Atilla de Hunn koopt hij af met veel goud

Hij sticht in 425 de Universiteit van Constantinopel (met 31 leerstoelen)

Constantinopel wordt intellectuele hoofdstad van het Rijk

429 - 438 Opstelling *Code Theodosianus* (initiatief Theodosius)

449 Theodosius roept 2^e Concilie Efeze bijeen (leer van Euyches)

Monofysitisme (Christus alleen goddelijke natuur) wordt afgedwongen ("Roversconcilie")

Concilie van Chalcedon (451) zal deze leer veroordelen en besluiten herroepen

438 *Codex Theodosianus*
Verzamelde wetten
Handboek Romeinse recht
Gezaghebbend voor beide
delen van het Romeinse Rijk



Keizerin Pulcheria

De rol van Pulcheria in het religieuze leven is groot

Paus Leo I roemt haar om al haar werken uit geloof

Theodosius en Pulcheria zijn sterk anti-Joods

In Oost: Patriarch onder keizer

In West: Paus en keizer naast elkaar

Theodosius sterft in 450; er zijn geen directe opvolgers

Zus Pulcheria trouwt met generaal Marcianus

Marcianus wordt tot keizer benoemd

Keizer Marcianus (450 - 457)

Theodosius II heeft geen opvolger aangewezen
Zijn zus Pulcheria trouwt met generaal Marcianus
Marcianus wordt tot keizer benoemd

451 Marcianus en Pulcheria roepen Concilie van Chalcedon bijeen
Concilie herroept alle besluiten van "Roversconcilie" Efeze 449

Marcianus stopt tribuutbetalingen aan Hunnen
Heeft geen gevolg, want Hunnen achten West een makkelijker prooi
Marcianus sluit bondgemeenschappen met omliggende volken
Met de Ostrogoten en andere door de Hunnen onderdrukte volken
Hij krijgt veel respect en de schatkist raakt gevuld; weinig veldtochten
Schaft veel belastingen van aristocratie af en bestrijdt corruptie en vriendjespolitiek

457 Marcianus sterft; er is geen opvolger beschikbaar

Keizer Leo I (457 - 474)

Het leger benoemt Leo tot keizer
Leo is officier onder Aspar, opperbevelhebber onder vorige keizers
Aspar stamt af van de Alanen, een Iraanse nomadenstam binnen de Sarmaten
Heeft veel macht en invloed in Oost-Rome en helpt Leo aan het keizerschap

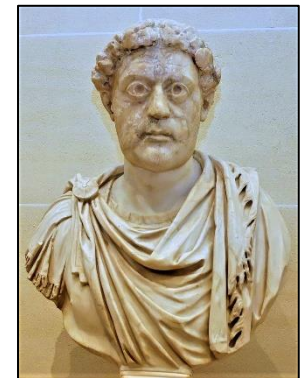
Leo is de eerste die zich door de patriarch laat kronen
Hij regeert 20 jaar en is een capabele heerser
Voert ambitieuze politieke en militaire plannen uit
Helpt haperend West-Rome om macht te behouden
Is meegaand met monofysieten om Egypte en Syrië te behouden
Leo sterft in 474 op 73-jarige leeftijd

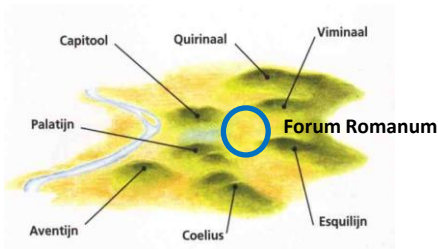


451 Concilie van Chalcedon
Christus heeft zowel menselijke
als goddelijke natuur

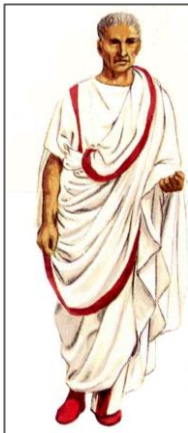
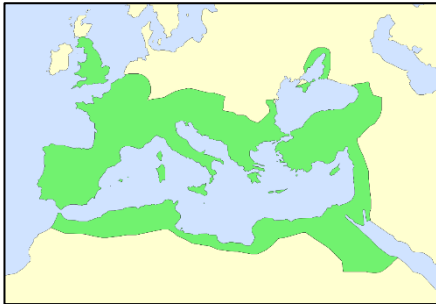


Keizer Leo I





Het Romeinse Rijk
753 v. Chr. - 476 na Chr.



Einde Romeinse Rijk

Met de dood van Leo I in het Oost-Romeinse Rijk en de afzetting van de laatste keizer in het West-Romeinse Rijk komt er in 476 een einde aan beide Romeinse Rijken

Opvolger van het West-Romeinse Rijk is het Rijk van Odoaker
Opvolger van het Oost-Romeinse Rijk is het Byzantijnse Rijk

Het Byzantijnse Rijk (476 - 1453)
komt in een afzonderlijke presentatie aan de orde

Als laatste in deze presentatie:
Romeinse Bouwprojecten Algemeen
Godendienst van de Romeinen
Christenvervolgingen door de Romeinen
Italië na 476

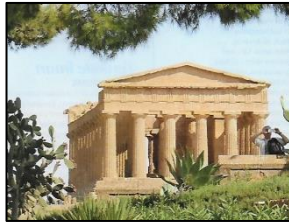
Romeinse Bouwprojecten Algemeen

Per periode zijn in voorgaande sheets bouwwerken genoemd
Het aantal Romeinse bouwwerken is enorm groot
We geven hier een algemene opsomming met enkele voorbeelden

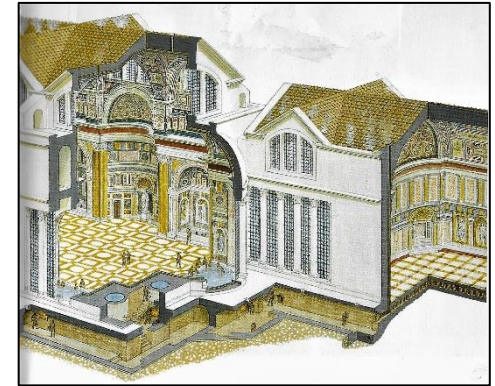
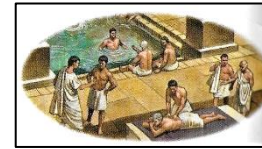
Soorten bouwwerken

- Tempels (veelal na overwinningen)
- Kerken (na begin jaartelling)
- Triomfbogen (herdenking triomftocht)
- Erezuilen (herinnering aan iets of iemand)
- Obelisken (gedenknaald; veelal uit Egypte)
- Thermen (grote badinrichting)
- Theaters (openluchttheaters)
- Porta's (poorten)
- Via's (wegen, bv Via Appia)
- Aquaducten (voor watervoorziening)
- Pontes (bruggen)

Deze soorten bouwwerken
komen voor in heel het
Romeinse Rijk



Tempel



Thermen van Trajanus



Theater in Ostia Antica



Obelisk



Brug over de Tiber



Romeins wagennet



Aquaduct



Religie van de Romeinen

Romeinse goden

Janus	Begin/Eind - Openen/Sluiten
Jupiter	Oppergod, dondergod
Juno	Zijn gemalin
Mars	Oorlog
Quirinus	Vruchtbaarheid
Cybele	Moedergodin, vruchtbaarheid
Ops/Opis	Aardgodin, vruchtbaarheid
Venus	Liefde, huwelijk, vruchtbaarheid
Cupido / Amor	God van de liefde
Bellona	Krijgskunst, oorlogsgodin
Neptunus	Zeegod
Mercurius	Handel, reizigers, winst
Ceres	Landbouw, oogst, graan
Pluto	Overvloed, rijkdom, onderwereld
Proserpina	Dodenrijk en voorjaar
Minerva	Wijsheid
Apollo	Muziek en dichtkunst
Vulcanus	Smeden, vuur, ambachten
Diana	Jacht, kuisheid, vruchtbaarheid
Bacchus	Druiven, wijn, feesten
Vesta	Huis, haard, familie
Castor & Pollux	Mytische figuren, bij Argonauten
Saturnus	Landbouw, graan, onderwereld
Concordia	Godin van de eendracht
Mithras	God van het Mithraïsme

De Romeinse **Jupiter** (Oppergod)
is de Griekse **Zeus** (Koning der goden)

Spirituele zoektocht van de Romeinen Vereerders van vele goden



Neptunusfontein
Piazza Navona in Rome

Tempelbouw Rome (jaren v. Chr.)

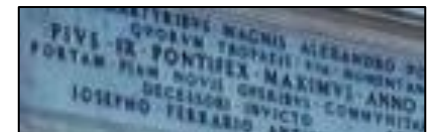
700	Tempel van Janus
„	Tempel van Vesta
„	Huis van de Vestaalse Maagden
„	Domus Publica (woning Pontifex Maximus)
600	Tempel van Jupiter (Capitool)
497	Tempel van Saturnus
495	Tempel van Mercurius (Aventijn)
493	Tempel van Ceres op de Aventijn
484	Tempel van Castor en Pollex
367	Tempel van Concordia



Castor en Pollux, Capitool in Rome



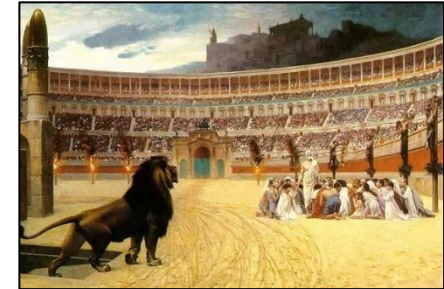
Godendienst van de Romeinen



Pontifex Maximus (Hoogste priester)

Christenvervolgingen door de Romeinen

Na dood en opstanding van Jezus eerst tolerantie christelijke leer
Christenen doen niet mee aan godenoffers en heidense feesten
Ze komen buiten de maatschappij te staan, worden niet begrepen
Er ontstaat een sfeer van spot, verdachtmaking en vijandigheid
Christenen krijgen de schuld van veel narigheden (brand Rome)
Groeï christenen in aantal en aan invloed is voor keizers een gevaar
Keizers laten zich als god vereren; christenen doen daaraan niet mee
Er ontstaat geweld tegen christenen, onderdrukking, uitsluiting, vervolging, marteling en doodslag



Romeinse religie

Verering vele goden
Keizerverering
Vergoddelijking van de keizers

Christendom

De God van de Bijbel (Jahweh) zegt:
"Vereer naast Mij geen andere goden"

Mate van vervolging verschilt per tijd en plaats en ze zijn veelal lokaal

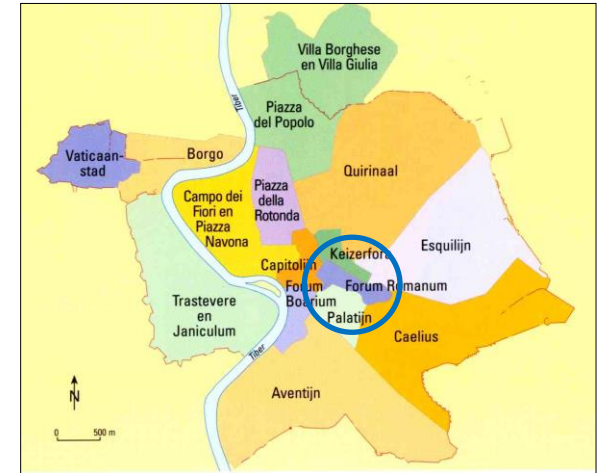
Onder enkele keizers zijn de vervolgingen hevig

64 Nero laat christenen straffen voor de brand in Rome
177 Onder Aurelius vervolgingen in Gallië (dood bisschop)
249 - 251 Decius start vervolging in hele Rijk; stelt strenge eisen
Elke onderdaan erkent staatsgodsdienst en offert de goden
Weigeraars worden gefolterd, uitgesloten of zelfs gedood
257 - 260 Valerius herhaalt de vervolging als onder Decius
303 Hevige vervolging onder Diocletianus, Maximianus en Galerius
306 Einde vervolgingen in West (Constantijn de Grote wordt keizer)
313 Volledige godsdienstvrijheid in het hele Rijk
380 Gratianus en Theodosius maken christendom staatsreligie

Veel slachtoffers bij de christenvervolgingen
Martelaren die omwille van hun geloof ter dood worden gebracht
Ze staan in hoog aanzien in de christelijke gemeenschappen

Het bloed van de martelaren is het zaad van de Kerk

Einde presentatie "De Romeinen"



Een latere wijkindeling van Rome

Italië ná 476

- 476 - 493 Rijk van Odoaker
- 493 - 553 Ostrogotische Rijk
- 568 - 774 Longobardische Rijk
- 774 - 962 Koninkrijk (Noord-)Italië
- 962 - 1805 Bij het Heilige Roomse Rijk
- 1805 - 1814 Koninkrijk van Napoleon
- 1816 - 1861 Proces Eénmaking Italië
- 1861 - 1946 Koninkrijk Italië
- Vanaf 1946 Parlementaire Republiek

Dit was **deel 3** van de presentatie "De Romeinen"

- **Het Keizerrijk (2) (Dominaat) 284 -395**
Met bouwprojecten in deze periode
- **West-Romeinse Rijk 395 - 467**
- **Oost-Romeinse Rijk 395 - 467**
- **Romeinse bouwprojecten Algemeen**
- **Religie Romeinen**
- **Christenvervolgingen**
- **Italië na 476**



Bedankt voor de aandacht voor deel 3 !
Welkom bij de delen 1 en 2

Deel 1 Begin Romeinen - Koninkrijk - Republiek
Deel 2 Het Keizerrijk (1) - Het leven van de Romeinen - Principaat